

Пам'ять

Прощення через покаяння

Нещодавно в місті побували туристи з Ізраїлю - Белогуські Гителі з двома синами. Приїхали поклонитись останкам своїх рідних, які лежать в сарненській землі.

Один із синів живе в Ізраїлі, а його молодший брат - в Австрії, де працює в Посольстві. Пані Белогуські народилася в Дубровиці, а до війни певний час жила в Сарнах. Тут ходила в школу, яка була розташована на колишній вулиці Березовій (тепер це клуб «Юність»). Незважаючи на вік, а їй уже виповнилось 85 років, дуже хотіла ще раз приїхати в Україну, щоб поклонитись праху рідних. У них була велика родина як з боку батьків п. Гителі, так і чоловіка Шльома: до 150 осіб. І всіх розстріляли німці. Вона ж залишилась живою тільки тому, що її відправили в Карасин, де перебувала в родині Куришків, які переховували євреїв. За це отримали від Ізраїльського уряду почесне звання «Праведник миру».

Була субота. Через велику кількість транспорту ускладнювався під'їзд на околицю міста, за військову частину. Саме там розташовані три братські могили євреїв,

розстріляних у 1942-ому, які хотіла відвідати делегація. Мимоволі перенеслися у події 70-річної давнини...

За розпорядженням рівненського гебітскомісара д-ра Бесра все єврейське населення повинне носити на одязі знак у формі жовтого кола, який вже до п'ятниці 19 жовтня 1941-ого до 12.00 там нашити. Якщо хтось цього не зробив би, то був би покараний. Інше розпорядження стосувалось створення Єврейської служби порятунку, в яку входило 20 чоловік. Вона повинна була допомагати німецькій владі. Працівники її носили шапки з жовтими стрічками з написом «Єврейська служба порятунку». Їх повноваження поширювались лише на єврейське населення. Ще одним рішенням від 18.02.1942-ого взяли на облік єврейську земельну власність. Склали списки, які потім направляли в управу. Далі - про переселення євреїв до гетто, яке мало бути завершеним до 15.02.1942 року. Після цієї дати євреї вже не мали права перебувати за його межами. Розпорядження направляли в усі районні управи. З північних районів області звозили в гетто євреїв,

щоб потім впровадити в дію політику знищення єврейської нації.

26-28 серпня 1942-ого в Сарнах розстріляли до 18 тисяч чоловік. Тут, на місці трагедії, є три братські могили, де покояться останки невинних жертв розправи німців над єврейським населенням.

Щоб потрапити до них, треба, перейшовши колію, пройти ще метрів 300-400 лісом. Підійшовши до першої, побачили корзину із засохлими квітами, а під нею - лист паперу в целофановій обгортці з написом чотирма мовами: англійською, єврейською, російською та німецькою. Біля могил прибулі запалили лампадки, молились. Потім перечитали послання. Подаю його текст російською, якою написаний: «Я, как немец/ка, исповедуюсь перед Вами и перед Богом за наш грех в Холокосте и за нашу вину по отношению к еврейскому народу. Мне очень стыдно за то, что случилось, и я прошу у Вас прощения. Никто не сможет исправить то, что мы сделали.

Я же исповедуюсь перед Вами и Богом за грех тяжёлых издевательств и страданий вашего народа

во имя христианства: унижения, раздражения, крестовые походы, погромы во многих странах в продолжении сотен лет. Как христианину, мне очень стыдно за это, я прошу у Вас прощения. Я очень извиняюсь за это.

Да благословит Бог Авраама Исаака и Иакова Вас. Я люблю Вас!».

Очевидно, тут побували туристи з Німеччини, які поклали квіти й це послання. Підійшли до другої та третьої братських могил, там були такі ж листки з текстами. Запитаємо себе: «Чи могу так покаяться у своїх гріхах і попросити прощення за заподіяні образи й приниження один одного?». Ні, мабуть, не кожен може це зробити. Адже тільки через покаяння прийде прощення. А німецький народ просить прощення в єврейського за заподіяні образи, приниження та розправу над ними.

А от я просила вибачення в наших гостей за ті стихійні смітники в лісі, повз які проходили, де були

купи з пластиковим посудом, розбитими пляшками, що залишили після себе вже наші «горе-туристи». Очі не було куди подіти, бо це свідчить про культуру нації, ніби цивілізованої, яка живе в центрі Європи, але до тієї культури, яка там є, ой як нам ще далеко.

Раїса ТИШКЕВИЧ,
завідувачка Сарненським
історико-етнографічним музеєм.
Фото Василя СОСЮКА.